

BIBLIOTEKA GŁÓWNA

Postanowienia statutu z 12 marca 1946 r. dotyczące koniecznych „warunków do uzyskania możliwie najlepszych wyników pracy dydaktycznej i wychowawczej”¹ zdecydowały o organizowaniu równocześnie ze szkołą biblioteki jako nieodzownego warsztatu pracy dla studentów i kadry nauczającej. Rok powstania Państwowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie stał się więc także rokiem założenia jej biblioteki².

Pierwsze określenie zadań Biblioteki Głównej przyniósł statut, nadany Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie w 1953 roku³, który stwierdzeniem, że WSP „jest szkołą wyższą i podlega przepisom ogólnym normującym organizację szkolnictwa wyższego”, uzasadnia nazwę biblioteki jako Biblioteki Głównej. W tym bowiem roku miała ona za sobą wstępną organizację sieci bibliotecznej w postaci bibliotek katedr i zakładów naukowych, rozpoczętą w 1951 roku⁴.

Po uruchomieniu w roku akad. 1951/52 studiów zaocznych dla czynnych nauczycieli⁵ zachodziła potrzeba zabezpieczenia pomocy dydaktycznych dla tej kategorii słuchaczy, wywodzących się często z odległych zakątków kraju. W tym celu w 1951 r. przystąpiono do organizacji odrębnej, drugiej biblioteki WSP w Krakowie. Była nią Biblioteka Wydziału Zaocznego, której nazwę zmieniono później na Bibliotekę Studium dla Pracujących⁶. Uprzywilejowana finansowo i kadrowo, w pierwszych trzech latach funkcjonowania niemal corocznie podwajała swoje zbiory; zaspokajała potrzeby studiujących nauczycieli, rozwijając na dużą skalę formę korespondencyjnego wypożyczania, przysyłając książki bezpośrednio do miejsc zamieszkania słuchaczy.

Do zadań Biblioteki Głównej i bibliotek zakładowych należała w tym czasie obsługa studentów stacjonarnych i pracowników Uczelni oraz studentów innych

¹ Dz. U. Min. Ośw., 1946, nr 2, poz. 47.

² W archiwum WSP nie zachował się odrębny akt powołania Biblioteki.

³ Załącznik do zarządzenia Ministra Oświaty z 14 XII 1953 r. Dz. Urz. Min. Ośw., 1954, nr 1, poz. 1.

⁴ W dokumentacji Uczelni brak aktów powołania bibliotek katedr i zakładów. Ich istnienie potwierdzają inne dokumenty, m. in. Protokół zdawczo-odbiorczy z 1 IX 1953 (w dok. Bibliot.).

⁵ Zarządzenie Ministra Oświaty z 23 X 1952 r. Dz. Urz. Min. Ośw. 1952, nr 18, poz. 147.

⁶ Całkowite przejęcie wszystkich jej funkcji przez Bibliotekę Główną trwało około 10 lat (1954—1964).

uczelnii Krakowa, a także pracowników instytucji oświatowych. Funkcje te spełniała od początku swego istnienia. Dalsze lata rozszerzyły działalność informacyjną⁷, a następnie — także dydaktyczną. Poza przysposobieniem bibliotecznym dla studentów pierwszych lat, początkowo jednogodzinnym, a następnie dwugodzinnym z egzekwowanym przez dziekanaty zaliczeniem w indeksie, Biblioteka Główna prowadziła praktyki zawodowe dla uczestników bibliotekarskich kursów korespondencyjnych Ośrodka Konsultacyjnego w Krakowie. We własnej Uczelni pracownicy Biblioteki Głównej byli czynnie zaangażowani w organizację i funkcjonowanie Studium Bibliotekarskiego działającego początkowo w ramach tak zwanych „zajęć fakultatywnych”, a później na kierunku filologii polskiej z bibliotekoznawstwem⁸. Po otwarciu w WSP kierunku studiów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej (zaocznego i stacjonarnego) także i tu zaznaczył się udział pracowników Biblioteki Głównej w dydaktyce, bądź na zasadzie godzin zleconych, bądź też na zasadzie czasowego „oddelegowania” do prowadzenia wykładów i ćwiczeń. Wraz z otwarciem studiów bibliotekoznawczych w innych ośrodkach w kraju Biblioteka Główna przyjmować zaczęła liczne grupy studentów na miesięczne praktyki zawodowe przewidziane programem studiów. Prócz studentów własnych, praktyki takie odbywali studenci z Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Lubelskiego im. Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetu Śląskiego, wyższych szkół pedagogicznych (m. in. z Olsztyna). Tę powinność wypełnia Biblioteka Główna po dzień dzisiejszy.

O rozwoju sieci bibliotecznej w Uczelni i o jej współczesnym kształcie decydowały stale rozszerzane zadania dydaktyczne WSP i nowe formy kształcenia nauczycieli (studia podyplomowe, studia doktoranckie).

Od najwcześniejszego okresu istnienia Biblioteki Głównej przynależność resortowa do Ministerstwa Oświaty oraz związki z tego tytułu z Kuratorium Okręgu Szkolnego w Krakowie⁹ decydowały w dużej mierze o organizacji księgozbioru, prowadzeniu ewidencji inwentarzowej i sprawozdawczości. Równocześnie zarysowały się zmiany różniące księgozbiór nawet od działów nauczycielskich w bibliotekach szkolnych. Spowodowały to już u zarania przekazane Uczelni przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowa zbiory po Państwowym Pedagogium, w ilości 1 527 egzemplarzy¹⁰ (oraz zbiory po Wyższym Kursie Nauczycielskim — 831 egzemplarzy). Zespoły te stały się zalążkiem księgozbioru, charakterystycznego dla biblioteki zakładu kształcenia nauczycieli. Notatki zachowane na marginesach wielo-

⁷ Sprawozdanie opisowe z działalności Biblioteki Głównej za rok 1959 (w dokumentacji Biblioteki) zawiera pierwszy wniosek o wprowadzenie przysposobienia bibliotecznego dla studentów I roku studiów.

⁸ Por. E. Chełstowski, *Kształcenie bibliotekarzy w Wyższej Szkole Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie*. „Roczniki Biblioteczne” 1977, z. 3/4, s. 1003—1008.

⁹ Np. rejestracja Biblioteki (w 5 roku jej istnienia) dokonana została w Inspektoracie Szkolnym w Krakowie 7 VII 1950 r.

¹⁰ Brak dokumentu i wykazu tej darowizny w dokumentacji bibliotecznej. Dane podają za: A. Tabakowa, *Biblioteka Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie w latach 1946—1961*, (w:) *Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP*, 1965, z. 18, s. 266—280.

krotnie zmienianych inwentarzy poświadczają, że w owym pierwotnym księgozbiornie znalazły się książki ofiarowane przez Henryka Rowida Bibliotece Pedagogium. Chodzi o prace z zakresu pedagogiki i psychologii, wydane w języku polskim, niemieckim oraz francuskim w Lipsku, Tokio, Paryżu, Brukseli, Warszawie i Poznaniu¹¹, w latach trzydziestych XX wieku.

Profil zbiorów w latach późniejszych kształtowały stopniowo zadania dydaktyczne i naukowe Uczelni. Rozszerzany, w miarę jej rozwoju, zasięg uprawianych dyscyplin jednocześnie uzyskiwał swą reprezentację w bibliotece. Związkom treści nabytków z procesem dydaktycznym i naukowym sprzyjał fakt zatrudniania młodszych pracowników naukowych w Bibliotece od początku jej istnienia, a później dobór przez nich zbiorów do bibliotek zakładowych oraz stałe konsultacje w sprawie nowych zakupów do księgozbiornu Biblioteki Głównej.

Wzrost liczby studentów, prawo nadawania stopni magisterskich i doktorskich, rozwój własnej kadry naukowej i badań naukowych¹² wpłynęły na ostateczne ukształtowanie profilu zbiorów w sieci bibliotecznej. Przewagę w nich ma humanistyka. Piśmiennictwo zaś z dyscyplin istniejących w Uczelni krótko lub nowo powstałych nie jest prezentowane tak szeroko, jak humanistyka. W każdym przypadku w gromadzeniu zbiorów uwzględniane były potrzeby procesu dydaktycznego i zainteresowania badawcze kadry nauczającej¹³.

Dążenie do kompletności starano się spełnić w dziedzinie pedagogiki i psychologii (z bieżącej produkcji wydawniczej). Podstawowa literatura z tego zakresu, z szeroką reprezentacją dydaktyk szczegółowych i historii wychowania, jest znamennym rysem zbiorów biblioteki zakładu kształcenia nauczycieli. Uzupełnienia retrospektywnych materiałów bibliotecznych pochodzą z zakupu antykwarycznego. Literatura zagraniczna zaś, w wielkim wyborze warunkowana jest przyznawanym limitem dewizowym.

Wzrost księgozbiornu osiągniany był drogą zakupów, darów i nikłej wymiany. Tę ostatnią formę rozwinięto szerzej od połowy lat sześćdziesiątych. Materiały do wymiany uzyskiwała Biblioteka z uczelnianego Wydawnictwa Naukowego (obecnie 32 egzemplarze każdej pozycji).

W przedstawionym profilu księgozbiornu mieszczą się także czasopisma. Od 32 tytułów zarejestrowanych w pierwszym zachowanym sprawozdaniu¹⁴ poprzez sukcesywny wzrost, rozszerzający się zasięg językowy, graficzny i tematyczny, na koniec 1979 roku sieć biblioteczna odnotowuje 1 904 tytuły. Wiele z nich, ze względu na potrzeby procesu dydaktycznego występuje wieloegzemplarzowo. Na wymienioną liczbę składa się 1 289 tytułów czasopism krajowych, 410 — z kra-

¹¹ Mieszczą się w obrębie sygnatur 1—1000 w inwentarzu Biblioteki.

¹² Ilościowym świadectwem rozwoju badań naukowych jest wydawana przez Bibliotekę Główną *Bibliografia publikacji pracowników WSP w Krakowie* (T. I za lata 1946—1967), Kraków 1970; (T. II za lata 1968—1970), Kraków 1972; (T. III za lata 1971—1975), Kraków 1980.

¹³ Przykładem mogą być badania nad J. I. Kraszewskim.

¹⁴ Archiwum WSP, sygn. 126/61, Sprawozdanie z działalności Biblioteki Państwowej Szkoły Pedagogicznej za rok szk. 1947/48, parafowane przez K. Pietrzykowskiego.

jów socjalistycznych i 208 z krajów kapitalistycznych. Ponad połowa tytułów kierowana jest do bibliotek zakładowych.

Wzrost księgozbioru w latach 1946—1979 przedstawia tabela 1. Za pierwszym zachowanym sprawozdaniem z roku akademickiego 1947/1948 przyjmuje się łączną ilość 4 746 jednostek inwentarzowych w księgozbiorze. Dalszy jego rozwój przedstawiono w okresach dziesięcioletnich, uwzględniając ponadto ostatnie trzy lata. Wskazują one na ustabilizowane tempo rocznego przyrostu.

Tabela 1

Lata	Druki zwarte	Wydawnictwa ciągłe	Zbiory specjalne	Razem
1956	71 570	841	10	72 421
1966	162 082	6 485	763	169 330
1976	336 944	21 596	4741	363 281
1977	357 283	22 131	4935	384 349
1978	375 750	23 273	5325	404 348
1979	393 624	24 288	5679	423 591

Rozmieszczenie zbiorów w sieci bibliotecznej prezentuje tabela 2 (stan na koniec 1979 roku).

Tabela 2

Wyszczególnienie	Druki zwarte	Wydawnictwa ciągłe	Zbiory specjalne	Razem
Biblioteka Główna	263 755	13 645	2366	279 766
Samodzielna biblioteka zakładowa	120 991	9 909	3313	134 207
Niesamodzielne biblioteki zakładowe	8 879	740	—	9 618
Razem	393 624	24 288	5679	423 591

Całość zbiorów, opracowana zgodnie z zasadami obowiązującymi w bibliotekach naukowych ujęta została w katalogach bibliotecznych. Od początku istnienia biblioteki doskonalono system opracowania księgozbioru. Do pierwszych poczyniń w tym zakresie należało przejście z katalogu kłamrowego na kartkowy (w latach 1954—1956). W latach sześćdziesiątych wydzielono z katalogów opisy dla zbiorów bibliotek zakładowych, tworząc Centralny Katalog Bibliotek Zakładowych. Zespolono też opisy Biblioteki Głównej i Biblioteki Studium dla Pracujących. Dla całości zbiorów Biblioteki Głównej powstał łączny katalog alfabetyczny. Skróciło to czas wyszukiwania potrzebnej literatury. Podobne zmiany następowały także w opraco-

waniu rzeczowym. Ich przyczyną był wzrost księgozbioru i potrzeby czytelników. Po wielokrotnych melioracjach katalog działowy zastąpiony został katalogiem systematycznym według klasyfikacji dziesiętnej, a szeroko rozbudowane symbole (zwłaszcza dla oświaty i wychowania, psychologii, językoznawstwa i literatury) pozwalają dotrzeć nawet do wąskich zagadnień i tematów. O posiadanych wydawnictwach ciągłych informuje *Katalog Czasopism*. Poszczególne zaś biblioteki zakładowe ujawniają swe zbiory w odrębnych katalogach alfabetycznych i w wielu przypadkach także — w katalogach rzeczowych.

Prowadzone przez pracowników Biblioteki Głównej przysposobienie biblioteczne dla wszystkich studentów lat pierwszych pozwala na pełne zapoznanie się z zasobami i zdobycie umiejętności posługiwania się katalogami. Jest równocześnie pierwszą informacją o księgozbiornie i całym aparacie pomocniczym umożliwiającym korzystanie z czytelni i wypożyczalni. Dla rozszerzenia zainteresowań czytelniczych Biblioteka Główna organizuje systematycznie wystawy nowości, a od 1979 roku przekazuje bibliotekom zakładowym, instytutom i samodzielnym zakładom wykazy ważniejszych nabytków w zestawieniach dwumiesięcznych.

Przeprowadzona z końcem 1979 roku analiza księgozbioru dydaktycznego nie wykazała braków jakościowych. Tylko normatywy ilościowe (wyznaczone przez resort) nie mogły być spełnione z powodu trudności lokalowych, a także — w wyniku zbyt niskich nakładów wydawniczych.

O strukturze organizacyjnej, poza wielkością księgozbioru i obsługiwanego środowiska, decydowały warunki lokalowe i kadrowe. W latach 1946—1952 funkcjonowanie prostego organizmu bibliotecznego opierało się na pracownikach naukowo-dydaktycznych. W zachowanych dokumentach pośród kierujących Biblioteką widnieją nazwiska dra Stanisława Jodłowskiego, który pełnił te obowiązki w latach 1947—1950; Ryszarda Orłowskiego — w latach 1950—1952 i Włodzimierza Żytyńskiego — od 1952 do 1953 roku. W rozwijającej się niezależnie od Biblioteki Głównej Bibliotece Wydziału Zaocznego pierwszym kierownikiem była Zofia Juchowska, a od 1953 roku Stanisława Wolańska. Stałych, własnych pracowników otrzymała Biblioteka w 1951 roku. Rok ten przyniósł zapowiedź zmian strukturalnych. Poza powstaniem Biblioteki Wydziału Zaocznego rozpoczęto tworzenie bibliotek zakładowych. Około 40% zbiorów Biblioteki Głównej przekazano do 11 bibliotek zakładowych¹⁵. W takiej liczbie występują do roku akademickiego 1956/1957. Senat Wyższej Szkoły Pedagogicznej, dostrzegając zaburzenia w funkcjonowaniu Biblioteki, podjął w dniu 12 XII 1952 roku uchwałę w sprawie organizacji pracy „biblioteki ogólnej”. Uchwała określa wiele szczegółów pracy bibliotecznej, począwszy od godzin otwarcia wypożyczalni i czytelni, propagandy czytelnictwa, aż po zasady ilościowe i jakościowe gromadzenia zbiorów dla zakładów naukowych. Równocześnie stwierdza, że „zaopatrzeniem zakładów będzie się zajmować Rada Biblioteczna przez rozdzielanie funduszków stosownie do potrzeb”¹⁶.

¹⁵ Protokół zdawczo-odbiorczy z 1 IX 1953 (w dokumentacji Biblioteki).

¹⁶ Pismo z dnia 16 XII 1952 r. (w dokumentacji Biblioteki).

Sprawy finansowe od tego momentu stają się problemem przez wiele lat. Sygnalizują go sprawozdania aż do 1963 roku, zwracając uwagę na nierównomierność rozwoju sieci bibliotecznej, na dezorganizację prac nad profilem księgozbioru zgodnym z potrzebami Uczelni, na rażąco przekraczane limity przez wiele zakładów. Opiekunami bibliotek zakładowych byli pracownicy naukowo-dydaktyczni. Brak koordynacji rozwoju bibliotek zakładowych w skali ogólnouczelnianej doprowadził do dysproporcji i sygnalizowanych już negatywnych zjawisk. Do mnożącej się liczby bibliotek zakładowych (w latach 1962—1964 istniało ich 17) dołączyły się trudności lokalowe i brak fachowej obsługi pogłębiający krytyczną sytuację.

A tymczasem w Bibliotece Głównej, przy skąpej obsadzie personalnej, poza ewidencją i centralnym opracowaniem wszystkich nabytków dla sieci, podjęto szereg prac porządkowych (m. in. zmianę katalogu klamrowego na kartkowy, przeklasyfikowanie piśmiennictwa, poprawę ewidencji czasopism). Od października 1954 roku pełnienie obowiązków dyrektora powierzono Helenie Hanuszkowej. Osoba dyrektora teoretycznie połączyła obydwie Biblioteki istniejące w Uczelni, które w tym czasie zatrudniały łącznie 10 osób, z czego 5 związanych było z dalszym faktycznym istnieniem Biblioteki Wydziału Zaocznego, nazwanej od 1955 r. „filia” Biblioteki Głównej.

Stan taki utrzymywał się bardzo długo. Dopiero w grudniu 1960 r. zakończono wpisy do odrębnego inwentarza, w którym zarejestrowano ponad 50 000 jednostek. Wszystkie funkcje tej biblioteki zostały przejęte przez Bibliotekę Główną w 1965 r., a pracownicy zasilili jej Oddział Bibliotek Zakładowych. Zakończenie tego procesu i bardziej racjonalne wykorzystanie obsady personalnej zbiegło się z objęciem stanowiska dyrektora przez dyplomowanego kustosa dra Edwarda Chełstowskiego, zatrudnionego od 1 X 1964 po długotrwałym, prawie dwuletnim, bezpłatnym urlopie Heleny Hanuszkowej. W tym czasie czynności biblioteczne podzielone były między dwa oddziały: Gromadzenia z opracowaniem oraz Udostępniania. Zbiory osiągnęły już liczbę 143 337 jednostek, a obsada wzrosła do 19 osób. Z usług Biblioteki korzystało 5 041 czytelników, funkcjonowało także 17 podległych bibliotek zakładowych. Sytuacja dojrzała do poważniejszych zmian strukturalnych, których potrzebę sygnalizowały wcześniej roczne sprawozdania z działalności Biblioteki Głównej.

Projekt nowej struktury, po aprobacie przez Senacką Komisję Biblioteczną, zatwierdził Senat Uczelni w dniu 24 XI 1964 roku¹⁷. Podstawę prawną projektowi dawało zarządzenie Ministrów Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 VII 1964 r. w sprawie organizacji bibliotek głównych wyższych szkół pedagogicznych¹⁸. Poza podziałem czynności bibliotecznych między cztery Oddziały: Gromadzenia, Opracowania, Udostępniania, Katalogów i Magazynów oraz Bibliotek Zakładowych, inne jego elementy nie zostały zrealizowane z powodu nieodpowiednich warunków lokalowych i braków kadrowych.

¹⁷ Archiwum WSP, sygn. 175/65, Uchwała Senatu przedłożona została Ministerstwu odpowiednim pismem Rektora. Zatwierdzona przez Ministerstwo 13 V 1966 r.

¹⁸ Dz. Urz. Min. Ośw., 1964, nr 10, poz. 104.

Tymczasem przed bibliotekami szkół wyższych stawały nowe zadania. Organizacja krajowej sieci informacji naukowej, konieczność rejestracji prac naukowych i sprawozdań z podróży zagranicznych poszerzyły ich obowiązki. W 1967 roku powołano więc w Bibliotece Głównej Oddział Informacji Naukowej¹⁹.

Dalsze zmiany strukturalne nastąpiły w 1974 roku. Biblioteka Główna, zajmująca dotąd pomieszczenia w budynku WSP przy ul. Straszewskiego 22 otrzymała nowe w gmachu Uczelni przy ul. Podchorążych 2. Stałe kłopoty lokalowe i wyposażeniowe stały się jej udziałem i w nowym miejscu. Pomieszczenia, choć budowane z przeznaczeniem dla Biblioteki, od początku okazały się niefunkcjonalne. Szczupła powierzchnia magazynowa (575 m²)²⁰ narzuciła w chwili przeprowadzki konieczność pospiesznej selekcji zbiorów. W efekcie w starym budynku pozostawiono 20 tysięcy książek ze zbiorów opracowanych i około 20 tysięcy ze zbiorów nie opracowanych, przejętych z biblioteki Studium Nauczycielskiego w Krakowie. Tylko za taką cenę można było utworzyć kilkuletnią rezerwę na nowe nabytki. Poprawiły się natomiast warunki pracy dla pracowników i czytelników. Tym ostatnim zapewniono 72 miejsca w czytelni ogólnej, 12 miejsc w czytelni Oddziału Informacji oraz 10 miejsc dla korzystających z mikrodokumentów. Uciążliwe braki powierzchni magazynowej w poważnym stopniu hamują dalszy rozwój Biblioteki. Rzutują przede wszystkim na politykę gromadzenia zbiorów, na sprawność udostępniania, na właściwą organizację powstałego w 1975 roku Oddziału Magazynów i Konserwacji Zbiorów.

Przeniesienie Biblioteki Głównej do nowego budynku nakazało ponownie przeanalizować fakty dotyczące całej sieci, której podstawowa część skupiona została w jednym miejscu. Przygotowane przez Bibliotekę materiały stały się podstawą zarządzenia Rektora z 29 VI 1977 r. w sprawie organizacji Biblioteki Głównej i zasad funkcjonowania bibliotek zakładowych. Nadało ono statut Bibliotece Głównej, określiło jej strukturę organizacyjną, wprowadziło regulamin działalności Komisji Biblioteczno-Archiwalnej. Było kolejnym krokiem w porządkowaniu organizacyjnym. Zarządzenie to uzupełniały nowe regulaminy udostępniania zbiorów, opracowane w oparciu o ramowy regulamin dla bibliotek naukowych środowiska krakowskiego. Podział czynności merytorycznych sprecyzował *Ramowy zakres działania komórek organizacyjnych Biblioteki Głównej*, uwzględniający zadania dla organizowanej od końca 1976 roku Pracowni Reprograficznej.

Nastąpiły też zmiany w sieci bibliotecznej. Według stanu na 31 XII 1979 w jej skład wchodzi, poza Biblioteką Główną, 14 bibliotek zakładowych. Wśród nich ukształtowały się dwa typy. Pierwszy — to 8 dużych bibliotek, zwanych samodzielnych, z fachową obsadą kadrową (15 etatów), drugi — to 6 niesamodzielnych bibliotek, powierzonych opiece pracowników naukowo-dydaktycznych z małymi księgozbiorami i o ograniczonej dostępności. Dalszy przyrost ilości bibliotek zakładowych został wstrzymany. Znajduje to uzasadnienie we wspomnianym już

¹⁹ Zarządzenie Rektora WSP z dnia 15 II 1967 w sprawie zaprowadzenia rejestracji zakończonych prac naukowo-badawczych (dokumentacja Biblioteki).

²⁰ Dane za sprawozdaniem dla GUS z roku 1977.

skupieniu instytucji, zakładów i nawet nowo powstałych kierunków studiów w głównym gmachu Uczelni, gdzie funkcjonuje także Biblioteka Główna. Ponadto zdobyte doświadczenie utwierdza w przekonaniu, że harmonijny rozwój i szeroki dostęp do zbiorów gwarantuje fachowa obsada, stałe godziny udostępniania i odpowiednia baza lokalowa. Stąd powstała konieczność łączenia małych bibliotek zakładowych w większe, które ekonomiczniej wykorzystując przyznane etaty, obsługują szerszą grupę użytkowników.

Wspólny dla całej sieci budżet i centralizacja wielu czynności w Bibliotece Głównej (m. in. prenumerata czasopism krajowych i zagranicznych, zakupy dewizowe, wymiana, sprawozdawczość, zakup krajowy i opracowanie dla bibliotek niesamodzielnych) nakazują nierozłącznie traktować całą sieć bibliotek Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie.

Przedstawione etapy zmian strukturalnych były możliwe dzięki sukcesywnie wzrastającej obsadzie kadrowej. Duża grupa pracowników, zatrudniona jeszcze w latach pięćdziesiątych, na stałe związała się z Biblioteką, podnosząc swoje kwalifikacje zawodowe i zdobywając potrzebne doświadczenie. W ostatnich latach powierzono im funkcje kierownicze w Oddziałach. Dotyczy to m. in. kustoszy: Barbary Znosko, Wacławy Tejchmy, Zofii Koniecznej oraz kustosa dyplomowanego Marii Rajmanowej.

Dane ilościowe o pracownikach działalności podstawowej w sieci bibliotecznej przynosi tabela 3, uwzględniająca także ich wykształcenie (według stanu z 31 XII 1979).

Tabela 3

Stanowisko	Wykształcenie					razem
	wyższe		średnie		podst.	
	biblioteczne	inne	biblioteczne	inne		
St. kustosz dypl.	—	1	—	—	—	1
Kustosz dypl.	—	1	—	—	—	1
Kustosz służby bibl.	3	10	—	—	—	13
St. bibliotekarz	1	6	—	—	—	7
Bibliotekarz	—	5	3	3	—	11
Mł. bibliotekarz	4	4	2	3	—	13
St. magazynier	—	—	—	1	1	2
Magazynier	—	—	—	4	—	4
Razem	8	27	5	11	1	52

W uzupełnieniu danych dotyczących obsady kadrowej dodać należy, że podjęte w 1964 roku obowiązki dyrektora spełniał przez 14 lat dr Edward Chełstowski. Po jego przejściu na emeryturę powierzono je od 1 I 1978 r. starszemu kustoszowi dyplomowanemu mgr Irenie Burkot. Wśród pracowników, których wysiłek pozostawił swój ślad w dzisiejszym kształcie Biblioteki, wymienić trzeba długoletniego kierownika Oddziału Udostępniania Zbiorów i zastępcę dyrektora w czasie urlopu

Czytelnia Biblioteki Głównej

Pożegnanie dyrektora Biblioteki Głównej dra Edwarda Chelstowskiego i Stanisławy Wolańskiej

bezpłatnego Heleny Hanuszkowej — Marię Pietrasową; Jana Kasperka, najstarszego pracownika Biblioteki, wieloletniego kierownika Oddziału Gromadzenia; Stanisławę Wolańską, kierownika Biblioteki Studium dla Pracujących, a później kierownika Oddziału Bibliotek Zakładowych. Pracownicy ci w różnym czasie odeszli na emeryturę. Osobne miejsce należy się w tym przypomnieniu mgr Alicji Tabakowej, przedwcześnie zmarłej, która całe swe życie zawodowe związała z Biblioteką Główną. Była pierwszym bibliotekarzem dyplomowanym, organizatorką Oddziału Gromadzenia i Opracowania Zbiorów, inicjatorką szkolenia wewnętrznego pracowników, autorką artykułów o Bibliotece Główniej²¹.

Czytelnictwo zależało od stanu księgozbioru i od ilości studiujących. Wymieniane już wielokrotnie jedno z pierwszych sprawozdań bibliotecznych (1947/1948) odnotowuje przy księgozbiorze 4 746 woluminów dwudziestu czytelników dziennie. Książki były wówczas udostępniane tylko w czytelni. Kolejne dokumenty wskazują na rozszerzenie wypożyczeń także poza obręb Biblioteki. Sprawozdanie z 1949 roku odnotowuje 354 czytelników, którym wypożyczono 4 628 książek do domu i 6 815 w czytelni. Z biegiem czasu pojawiać się zaczęły i inne formy udostępniania, jak wspomniane już wcześniej wypożyczanie korespondencyjne studentom zaocznym, czy wypożyczanie międzybiblioteczne (od 1954 r.).

Charakter Biblioteki, jak również wynikająca z dekretu o bibliotekach z 1946 r. powszechność organizowanej sieci krajowej, poszerzyły grono użytkowników o nauczycieli, pracowników instytucji oświatowych i studentów innych uczelni Krakowa. Świadczenia Biblioteki Główniej WSP na rzecz środowiska krakowskiego stawały się z latami coraz szersze. W latach sześćdziesiątych na przykład ilość czytelników z innych uczelni Krakowa równa była ilości czytelników spośród studentów stacjonarnych WSP. Dane o wielkości usług czytelniczych prezentuje w wyborze tabela 4²².

Tabela 4

Rok	Księgozbiór	Liczba czytelników	Wypożyczenia pozabiblioteczne	Wypożyczenia w czytelniach	Odwiedziny
1955	64 600	2627	41 388	8 578	5 532
1960	107 305	2699	53 004	30 627	32 937
1965	145 853	6385	98 961	35 818	23 318
1970	235 824	8493	63 218	58 805	31 685
1975	335 690	7772	102 912	86 694	42 601
1977	357 283	8270	182 051	150 867	75 585
1978	404 348	6712	153 768	157 966	64 944
1979	423 591	7745	164 491	119 817	53 676

²¹ M. in. *Informatora Biblioteki Główniej WSP w Krakowie* (Kraków 1964); *Literatura metodyczna w zbiorach bibliotek sieci uczelnianej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie*, *Prace z Dydaktyki Szkoły Wyższej*, 1966, z. 3, s. 163—181.

²² Na podstawie sprawozdań rocznych dla GUS.

Prócz wypełniania podstawowych funkcji usługowych pracownicy Biblioteki Głównej podejmowali prace badawcze i dokumentacyjne. Poza szeregiem artykułów indywidualnych powstały: *Katalog adnotowany rozpraw doktorskich 1946—1976* (oprac. przez Edwarda Chelstowskiego); *Bibliografia publikacji pracowników WSP* oraz *Informator Biblioteki Głównej*²³.

Spojrzenie z perspektywy 35 lat istnienia Biblioteki pozwala zauważyć, że swoją działalnością uzupełniała możliwości, jakie otwierały przed studentami i badaczami zasobne biblioteki naukowe środowiska krakowskiego.

²³ Z. 1, Kraków 1964; z. 2, Kraków 1967; z. 3, Kraków 1968.